

Posudek vedoucího bakalářské práce

David Pokorný – *Filosoficko-sociologické zkoumání fenoménu hry a fanouškovství*

Ještě než přejdu k samotnému hodnocení bakalářské práce, rád bych vyjádřil jisté zklamání z její finální podoby. Bakalářská práce se zprvu zdála být velmi slibnou (student konzultoval její téma, důsledně vyhledával zdroje, vypracoval strukturu práce apod.), avšak ve chvíli, kdy jsem měl za to, že student odkládá odevzdání práce na příští semestr, jsem obdržel e-mail (12. 6. 2024), v němž student vyjádřil myšlenku práci napsat a odevzdat v nejkratším možném termínu (28. 6. 2024). Výsledná podoba bakalářské práce poté bohužel odpovídá časovému penzu, které bylo věnováno studiu literatury, psaní, editaci a jazykové korektuře.

Bakalářská práce Davida Pokorného si klade za cíl „definovat, popsat a vymežit základní pojmy jako je hra, fanouškovství a sport v rámci náležitých sociologických a filosofických teorií.“ (s. 6) Dále si stanovuje cíle dílčí, a sice charakterizovat fanouškovskou subkulturu, popsat roli rituálů, nebo definovat základní filosofické aspekty hry a sportu. V práci bychom ovšem našli mnohé další jako například: „postupná hlubší analýza filosofických a sociologických aspektů hry a jejich aplikace a vliv na sociální interakce.“ (s. 6) nebo „[Práce by měla vysvětlit,] jak tyto koncepty ovlivňují každodenní životy našich žitých světů, sociální role, identitu fanoušků, rituály spojené se sportovními událostmi, vliv médií na fanouškovskou subkulturu“ (s. 7) Práce hned v úvodu takto deklaruje množství cílů, jejichž šíře často neodpovídá formátu bakalářské práce, z nichž je skutečně obtížné vybrat ten, který je pro autora primární. Ze struktury práce si dovoluji tvrdit, že jím je první citovaný, budeme se jej proto při posuzování držet.

Rozvržení práce odpovídá v zásadě logickému členění kapitol a podkapitol. Ty postupují vždy od obecného pojmu, který definují, k pojmu konkrétnějšímu. Práce začíná definicí sportu a hry. Již zde se však objevuje řada problémů. Autor například vymezení pojmu sportu (klíčový pojem celé práce) odbývá výčtem náležitostí (viz s. 8), které moderní pojetí sportu musí naplňovat. Nijak však tyto náležitosti nerozvádí a ani později s nimi v práci nepracuje. Na místo obsáhlejší definice se čtenáři dostává deklarování, že „sport je interdisciplinární a společensky provázaný fenomén.“ (s. 10) O tom samozřejmě nelze pochybovat, avšak čtenář by se rád dozvěděl, proč tomu tak je a jak to vyplývá z předkládaného výčtu náležitostí. Rovněž se zde neobjevuje žádný další (alespoň jeden) autor, s nímž by autor práce definici sportu porovnával, nebo ji doplňoval. Vedle Richarda Giulianottiho zde nacházíme pouze slovníkovou definici pojmu a vymezení sportu sportovním orgánem *European Sports Charter* Evropské unie. Následné kapitoly k porozumění tomu, *co* je sport, čtenáři příliš nepomáhají.

Podkapitoly „Sociologie sportu“ (s. 10-13) a „Filosofie sportu“ (s. 13-17) se zabývají definicí těchto dvou disciplín, jejich stručnými dějinami a teoretickým polem jejich zájmu. Příliš nerozumím tomu, proč autor věnoval tolik prostoru více či méně nahodilému výčtu autorů, kteří se sportem zabývali, místo toho, aby jejich prostřednictvím sport důkladněji definoval (jako se o to pokusil při vymezení pojmu hry v podkapitole „Teorie hry“). Důsledkem toho pak je, že například klíčovému autorovi Johanu Huizingovi je věnován jediný odstavec o sedmi řádcích, v němž se dozvídáme, že „hra a její formy (tedy sport) jsou všudypřítomné a nachází se ve všech aspektech společenského života – od náboženství až po válku.“ (s. 11) Kdyby autor věnoval více času důkladnějšímu studiu primárních textů (v tomto případě knize *Homo Ludens*), mohl toto své tvrzení doložit a alespoň v pár odstavcích Huizingovy koncepcie nastínit.

Podkapitola „Filosofie sportu“ alespoň částečně takové teoretické exposé nabízí. Přestože se opět jedná o jakýsi stručný výběr z dějin filosofie sportu, jsou traktovaní autoři alespoň v nějaké míře představeni způsobem, který čtenáři dopomáhá pojem sportu lépe nahlédnout. Podkapitola začíná antickým rozdělením „sportovních aktivit“ na *techné gymnastiké* a *techné athletiké* a krátkým exkurzem k pojmu *areté* (s. 13-15). Domnívám se, že tato část představuje zřejmě nejlepší pasáž celé práce, neboť autor zde poměrně přehledně argumentuje, své myšlenky rozvádí a čtenář má konečně pocit, že práce se začíná ubírat směrem, který autor v úvodu předestřel. Od Platóna se autor přesouvá k pojmu biomoci Michela Foucaulta. Tento přechod je odůvodněn následovně: „Vzhledem ke skutečnosti, že sport jako samotný fenomén je moderním pojmem, je vhodné též uvést významné filosofické teoretiky, kteří přispěli a rozšířili záběr, který filosofie sportu zkoumá.“ (s. 15) Nejsm si jistý, zda právě Foucault představuje autora natolik zásadního v dějinách filosofie sportu (mimořádně text, z něhož autor vychází, nese název *Body at Work: Michel Foucault and the Sociology of Sport*), avšak čtenář by očekával další moderní autory, které autor slibuje uvést. Po odstavci věnovaném Foucaultovi však následuje již jen zmínka o Pierru de Coubertinovi, o němž se čtenář dozvídá, že „zdůrazňuje, že sport není pouze fyzickou aktivitou, ale je to také cesta k dosažení vnitřní rovnováhy a harmonie mezi tělem a duší.“ (s. 16) No ale otázka je přeci jak a proč. Na to nám autor odpověď nedává.

Kapitolu „Sport je hra a hra je sport“ uzavírá podkapitola věnovaná definici pojmu hry. Fenomén hry je představen prostřednictvím dvou klasiků Karla Groose a Rogera Cailloise. V podkapitolách „Co je to hra“ (s. 17-18) a „Teorie hry“ (s. 18-20) najdeme krátké definice pojmu, avšak návaznost jednotlivých konceptů, výlučnost jednotlivých definic, nebo detailnější propracování samotné definice pojmu hry zde chybí. Taktéž rozdíl mezi sportem a hrou autor přechází následujícím, nijak nepodloženým, tvrzením: „Hranice mezi hrou a hraním je vskutku tenká a vysoce fluidní. Záleží na kontextu a záměru hráčů, jak si hru přejí strukturovat. Z tohoto důvodu si lze povšimnout, že mnoho teoretiků sportu a hry používají tyto pojmy zcela zaměnitelně, jelikož jsou ve vzájemné paralele a jedno je součástí druhého.“ (s. 18) Domnívám se, že z tohoto tvrzení je patrné, že autor nevěnoval dostatečný čas četbě primární literatury a problém, který před ním vyvstal (rozdíl mezi sportem a hrou), jednoduše ignoroval a pokusil se mu tímto vyhnout. Jedná se přitom o zásadní a nosnou distinkci, kterou by čtenář práce o sportu a hře mohl právem očekávat.

Druhá polovina práce se zabývá fanouškovstvím. Autor uvádí stručnou definici tohoto pojmu a snaží se vymezit fanouškovství jakožto subkulturu. Následuje vcelku dlouhá citace (s. 21-23), respektive rozdělení druhů návštěvníků fotbalového utkání (výčet těchto archetypů zabírá více místa, než které bylo věnováno každému jednomu z teoretiků v celé práci). Dále pak příliš nerozumím podkapitole „Medializace fanoušků“ (s. 24). Není mi jasné, proč ji autor do práce zahrnul. Na dvou stranách nám sdělil v zásadě to, že sport a média jsou v mnoha ohledech provázány a vzájemně se ovlivňují a že fanoušci bývají médii často ostrakizováni. Domnívám se, že čtenáři taková informace mnoho nepřináší. Zpět do teoretického uvažování o fanouškovství, jej navrácí až podkapitola „Rituály“ (s. 25). Autor zde představil slavné rozdělení Émila Durkheima, který hovořil o profánních a posvátných aspektech společenské bytnosti člověka. Dále se věnuje přechodovým rituálům a podkapitolu „Rituály fanoušků“ (s. 28-29) uzavírá teorií mimiker a karnevalovou povahou sportovních utkání. Oddíl věnovaný fanouškovství končí podkapitolou „Rituály jako forma odporu“ (s. 29-31). Osobně mi tato kapitola připadá povedená, autorovi se konečně podařilo některé koncepty spojit dohromady (emoce, odpor, posvátno apod.) a dokonce s jistou invencí předestřít zajímavý závěr: „Silná

provázanost s rituály, emocemi a sociálním kontextem vytváří v některých případech až krajně radikální formy odporu vůči institucionalizaci, postupné regulaci a komercializaci svého sociálního pole.“ (s. 31)

Práci uzavírá kapitola „Fenomenologie a fenomenologie sportu“ (s. 31-33). Příliš nerozumím tomu, proč je zařazena na konec celé práce, ale budiž. Autor zde velmi stručně představuje myslitele, které běžně označujeme jako fenomenology (Edmund Husserl a Maurice Merleau-Ponty). Zbylou část podkapitoly věnuje Janu Patočkovi, jehož zkoumání pohybu autor právem pokládá za jeden ze stěžejních pilířů fenomenologie sportu. Osobně se však domnívám, že když už se autor uchýlil k fenomenologii a fenomenologii sportu, bylo by dobré tomu věnovat více než něco málo přes dvě normostrany. Takto to působí dojmem, že se autor pokoušel za každou cenu „nahánět znaky“.

Bakalářská práce Davida Pokorného dle mého názoru splnila deklarované cíle pouze částečně. Čtenář se o fenoménu sportu, hry nebo fanouškovství dozvídá jen velmi málo, a to hlavně proto, že autor nebyl schopen abstrahovat z primární literatury základní definice těchto pojmů. Zdá se mi také, že autor příliš nerozlišuje sociologický a filosofický přístup k tématu. Jisté rozdělení zde sice najdeme (formálně například dle kapitol, nebo zmínka v „Závěru“), ale nikoliv v podobě koherentního argumentu, nýbrž jako prostý výčet několika autorů z jedné nebo druhé disciplíny. Práce je nadto psána poměrně volným jazykem, který se jen místy pokouší o odbornost (například množství žurnalismů). Na celkovém dojmu z práce velmi ubírá i fakt, že její rozsah je vskutku malý. Kapitoly a podkapitoly traktují obsáhlá témata na velmi malém prostoru, což nutně vede ke zjednodušení, které je mnohdy na hranici snesitelnosti.

Práce trpí mnoha nedostatky, které jsem se pokusil vyjmenovat výše. Domnívám se, že z práce je patrné, že autor nevěnoval dostatečný čas jejímu promyšlení a řádnějšímu rozvedení jednotlivých teoretických konceptů. Bakalářskou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **dobře**.

V Praze 31. 8. 2024

Jakub Zítka